

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Α΄ Λυκείου

Θεματική ενότητα:

Τα φύλα στη λογοτεχνία

Τίτλος:

«Η μορφή της μητέρας στη λογοτεχνία»

Συγγραφή: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΥΚΗΣ

Εφαρμογή: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΥΚΗΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνια 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Η μορφή της μητέρας στη λογοτεχνία

Εφαρμογή σεναρίου

Νικόλαος Κούκης

Δημιουργία σεναρίου

Νικόλαος Κούκης

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική λογοτεχνία

Τάξη

Α΄ Λυκείου

Σχολική μονάδα

2^ο Γενικό Λύκειο Κηφισιάς

Χρονολογία

Από 16-10-2012 έως 20-11-2012

Διδακτική/θεματική ενότητα

Τα φύλα στη λογοτεχνία

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

Δώδεκα (12) διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: Ψηφιακή τάξη, ιστολόγιο/ιστοσελίδα

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Ο εκπαιδευτικός είχε την απαραίτητη εξοικείωση με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο εργασίας των μαθητών και με τη χρήση εργαλείων Web2.0.

Οι μαθητές είχαν, επίσης, τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν εφαρμογές/προγράμματα του Η/Υ, όπως το Πρόγραμμα Επεξεργασίας Κειμένου (ΠΕΚ) και το πρόγραμμα δημιουργίας παρουσιάσεων PowerPoint. Ακόμη, ήταν σε θέση να αναζητούν με ευκολία πληροφορίες σε Μηχανές Αναζήτησης. Αναφορικά με την ανάρτηση αρχείων σε περιβάλλον ψηφιακής τάξης, υπήρξε σε κάποια φάση της εφαρμογής του σεναρίου μια επίδειξη από τον εκπαιδευτικό, για να γνωρίσουν όλοι τον τρόπο ανάρτησης και να μην αισθάνονται μειονεκτικά σε σχέση με τους υπόλοιπους που ήδη γνώριζαν.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Νικόλαος Κούκης, Η μορφή της μητέρας στη λογοτεχνία, Νεοελληνική Λογοτεχνία Α΄ Λυκείου, 2012.

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το παρόν σενάριο εφαρμόστηκε κατά τη σχολική χρονιά 2012-2013. Για την καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση της εφαρμογής του επιδιώχθηκε και επιτεύχθηκε η διδασκαλία του μαθήματος των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας σε συνεχόμενο δίωρο στο συγκεκριμένο τμήμα της Α΄ Λυκείου. Επίσης, μπήκε από την αρχή περιορισμός στο ωρολόγιο πρόγραμμα τα δίωρα αυτά να γίνονται στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου, ώστε να μην υπάρχει άγχος για τη δυνατότητα χρήσης υπολογιστών, όταν το σενάριο το απαιτεί. Για τον λόγο αυτό η περιγραφή που

ακολουθεί είναι κατανεμημένη σε δίωρα. Κατά την εφαρμογή του σεναρίου έγινε προσπάθεια να ανιχνεύσουν οι μαθητές τη μορφή της μητέρας σε λογοτεχνικά έργα.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Κατά την εφαρμογή επιδιώχθηκε να μην υπάρξει καθόλου ή, αν ήταν απαραίτητο, να υπάρξει ελάχιστη παρέκκλιση από τους στόχους του συνταγμένου σεναρίου. Έτσι, σημείο αναφοράς της εφαρμογής υπήρξε η επιδίωξη να έλθουν οι μαθητές σε επαφή με τη μορφή της μητέρας, όπως αυτή σκιαγραφείται σε έργα ελλήνων και ξένων λογοτεχνών. Η εργασία σε ομάδες και με τη συνδρομή των ΤΠΕ υπήρξε ο βασικός άξονας στον οποίο κινήθηκε η παρούσα εφαρμογή.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με την εφαρμογή του σεναρίου επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- να έλθουν σε επαφή και να γνωρίσουν έλληνες και ξένους λογοτέχνες μέσα από το έργο τους αναφορικά με τη μορφή της μητέρας,
- να εκτιμήσουν και να συνειδητοποιήσουν τον ρόλο της μητέρας στη ζωή παιδιών και ενηλίκων,
- να ανιχνεύσουν τον ρόλο της μητέρας στο κοινωνικό γίνεσθαι μέσα από τα διαμορφωμένα και επικρατούντα ανά εποχή στερεότυπα.

Γνώσεις για τη γλώσσα/λογοτεχνία

Επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- να ασκηθούν στην ανίχνευση και καταγραφή των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων του ήρωα ενός λογοτεχνικού έργου,
- να ασκηθούν στον εντοπισμό των τεχνικών αφήγησης που ο συγγραφέας υιοθετεί και να είναι σε θέση να ανιχνεύουν το αποτέλεσμα των επιλογών του λογοτέχνη,

- να γνωρίσουν τον τρόπο γραφής και το ύφος ελλήνων και ξένων λογοτεχνών μέσα από το έργο τους αναφορικά με τη μορφή της μητέρας,
- να ασκηθούν στη συνεργατική παραγωγή λόγου με την αξιοποίηση του επεξεργαστή κειμένου.

Γραμματισμοί

Με την εφαρμογή του σεναρίου επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- να αναπτύξουν την ικανότητά τους να αναζητούν, να επιλέγουν και να αξιοποιούν πληροφορίες από το διαδίκτυο (ψηφιακός, κριτικός γραμματισμός),
- να ασκηθούν στη χρήση της ψηφιακής τάξης (εξ αποστάσεως ασύγχρονη εκπαίδευση) (ψηφιακός γραμματισμός),
- να εξοικειωθούν οι μαθητές με ανοικτά περιβάλλοντα μάθησης, με την ομαδική συνεργασία και να αναπτύξουν την ικανότητα αυτενέργειας και ατομικής οικοδόμησης της γνώσης (ψηφιακός, κριτικός γραμματισμός),
- να κινητοποιηθούν οι μαθητές (στο πλαίσιο της διερεύνησης, επιλογής και αξιοποίησης υλικού από διαδικτυακές πηγές καθώς και της συνεργασίας μέσα στην ομάδα) στην κατεύθυνση της ερμηνευτικής προσέγγισης λογοτεχνικών έργων και της παραγωγής κειμένου ενταγμένου σε συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο.

Διδακτικές πρακτικές

Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Το παρόν σενάριο δημιουργήθηκε με γνώμονα την εφαρμογή του νέου Προγράμματος Σπουδών για το μάθημα των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου (ΦΕΚ Β 1562/27-6-2011, Αρθρ.6/ σ. 21075). Η ιδέα του σεναρίου

γεννήθηκε μετά από μια πορεία αναζήτησης στο διαδίκτυο, η οποία κατέδειξε ότι η διδακτική ενότητα «Τα φύλα στη λογοτεχνία» προσανατολίζει τους συναδέλφους φιλολόγους σε επεξεργασία θεμάτων όπως ο έρωτας, η κοινωνική θέση της γυναίκας, ο θεσμός της οικογένειας, οι ρόλοι των φύλων, ενώ θέματα όπως η πατρική και μητρική ταυτότητα δεν είναι τόσο ελκυστικά. Επομένως, η εμπλοκή των μαθητών σε αυτό το θέμα αποτελεί πρόκληση και το θέμα της μητρικής μορφής στη λογοτεχνία αναμενόταν να κινητοποιήσει το ενδιαφέρον των μαθητών και να τους κάνει να το προσεγγίσουν με ερευνητική διάθεση.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η εφαρμογή του σεναρίου συνδέεται με το ισχύον Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου. Πιο συγκεκριμένα, άπτεται την πρώτη διδακτικής ενότητας του εν λόγω μαθήματος (Τα φύλα στη λογοτεχνία) του εν λόγω μαθήματος και επιδιώχθηκε να καλύψει μέρος της θεματολογίας της (ΦΕΚ Β 1562/27-6-2011, Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Λογοτεχνίας Α΄ Λυκείου, Αρθρ.6/σελ. 21075). Ακόμη, το σενάριο αυτό επεδίωξε να καταλάβει έναν συγκεκριμένο χώρο στο πεδίο της εκπαίδευσης και να συμβάλει στη «διαμόρφωση της υποκειμενικότητας των εκπαιδευτικών και στην εκπαιδευτική αλλαγή» (Χοντολίδου, 2012: 60).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Η διδασκαλία του μαθήματος της λογοτεχνίας «χαρακτηρίζεται από σθεναρή αντίσταση στην ενσωμάτωση της καινοτομίας και της χρήσης των ΤΠΕ» (Αποστολίδου, 2012: 4). Επομένως, η παραγωγή σεναρίων με προσανατολισμό την ενεργητική εμπλοκή των ΤΠΕ στη διδασκαλία του μαθήματος αυτού αποτελεί πάντα μια πρόκληση για κάθε εμπλεκόμενο. Για την υλοποίηση του συγκεκριμένου σεναρίου χρησιμοποιήθηκαν: Η/Υ με σύνδεση στο διαδίκτυο, φυλλομετρητής (Internet Explorer, Mozilla Firefox), πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου (Microsoft/Word), πρόγραμμα δημιουργίας παρουσιάσεων (PowerPoint), ψηφιακή

τάξη (moodle), ηλεκτρονικά λεξικά (Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας), μηχανές αναζήτησης (Google), Youtube, πρόγραμμα αναπαραγωγής ήχου/video (VLC).

Η γνωριμία των μαθητών με την ψηφιακή τάξη τους εισήγαγε στην έννοια της εξ αποστάσεως ασύγχρονης εκπαίδευσης και η εξάσκηση στην ανάρτηση αρχείων σε περιβάλλον ψηφιακής τάξης τους έφερε σε επαφή με νέες γνώσεις που άπτονται του ψηφιακού γραμματισμού.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΑ Α' Γυμνασίου:

Άγγελος Σικελιανός, «[Της μάνας μου](#)»

ΚΝΑ Β' Γυμνασίου:

Περλ Μπακ, «[Η μάνα](#)»

ΚΝΑ Β' Λυκείου:

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «[Η Φόνισσα](#)» (αποσπάσματα)

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «[Πατέρα στο σπίτι](#)»

Γρηγόριος Ξενόπουλος, «[Στέλλα Βιολάντη](#)»

Κωνσταντίνος Θεοτόκης, «[Η Τιμή και το Χρήμα](#)»

ΚΝΑ Γ' Λυκείου:

Βικτωρία Θεοδώρου, «[Εγκώμιο](#)» (απόσπασμα)

Ανέστης Ευαγγέλου, «[Μην απορείς, μητέρα](#)»

Κώστας Ταχτσής, «[Τα ρέστα](#)»

Μαργαρίτα Λυμπεράκη, «[Τα ψάθινα καπέλα](#)» (απόσπασμα)

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός των σχολικών εγχειριδίων Νίκος Καζαντζάκης, [Αναφορά στον Γκρέκο](#) (1961), 38-39. Αθήνα: Εκδόσεις Ελένης Καζαντζάκη, 1982.

Διδώ Σωτηρίου, [«Το σπίτι μου»](#) [απόσπασμα από τα *Ματωμένα Χώματα* (1962)]. Στο *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α΄ Γυμνασίου*, Ν. Γρηγοριάδης, Δ. Καρβέλης, Χ. Μηλιώνης, Κ. Μπαλάσκας, Γ. Παγανός, 247-250. Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2000.

Αγγελος Βλάχος, [«Η καρδιά της μάνας»](#) (μετάφραση του ποιήματος του J. Richerpin)

Πάολο Κοέλιο, «Όταν ο Θεός έφτιαξε τις μαμάδες». Στο *Και ο Θεός έπλασε τη Μάνα* (συλλογικό έργο). Αθήνα: Λιβάνης, 1999.

Περλ Μπακ, *Η μάνα*, μτφρ. Ελ. Γονατοπούλου. Αθήνα: Μίνωας, 1991. (Ολόκληρο το βιβλίο αναρτημένο στο Scribd, [εδώ](#))

Κωνσταντίνος Θεοτόκης, [«Η Τιμή και το Χρήμα»](#) (1914). Αθήνα: Πελεκάνος, 2011. (Ολόκληρο το βιβλίο αναρτημένο, [εδώ](#))

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό:

Μη λογοτεχνικά κείμενα

[Βικιφθέγματα](#) για μητέρα-μάνα-μητρότητα

[Αποφθέγματα για τη μητέρα](#) (Αποφθέγματα επωνύμων σε ιστολόγιο γενικού ενδιαφέροντος)

[Η μάνα στο δημοτικό τραγούδι](#) (Εργασία που φιλοξενείται στην ιστοσελίδα του Συλλόγου Αποφοίτων Ζωσιμαίας Σχολής Ιωαννίνων)

Τραγούδια

[«Ένας ευαίσθητος ληστής»](#), από τον δίσκο *30 σπάνιες ερμηνείες* (1983), στίχοι: Νίκος Γκάτσος, μουσική: Μάνος Χατζιδάκης, ερμηνεία: Δήμητρα Γαλάνη [πρώτη εκτέλεση: Γιώργος Ρωμανός στον δίσκο *Μυθολογία* (1966)].

[«Μανούλα μου»](#) από τον δίσκο «Η Χάρης Αλεξίου σε απρόβλεπτα τραγούδια» (1987), στίχοι: Ιάκωβος Καμπανέλλης, μουσική: Μάνος Χατζιδάκης, ερμηνεία: Χάρης Αλεξίου.

[«Η μάνα εν κρύον νερόν»](#) από τον δίσκο *Ανθεί και φέρει και άλλο-Τραγούδια του Πόντου* (2006), στίχοι-μουσική: Γιάννης Βλασταρίδης, ερμηνεία: Πέτρος Γαϊτάνος.

[«Της μάνας η καρδιά»](#) από τον δίσκο «Οι άγγελοι του έρωτα» (2005), στίχοι: Alice Tori, μουσική: Γιάννης Νικολάου, ερμηνεία: Παντελής Θαλασσινός (συμμετέχει: η Μαριώ και η Αρχοντούλα Σαββιδάκη).

[«Μαμά γερνάω»](#) από τον ομώνυμο δίσκο (1988), στίχοι: Λίνα Νικολακοπούλου, μουσική: Σταμάτης Κραουνάκης, ερμηνεία: Τάνια Τσανακλίδου.

Βίντεο

Παπαδιαμάντης, Ελύτης, [«Η Φόνισσα»](#) [Από 10:39 έως 22:10]

Ταινίες

[«Η τιμή της Αγάπης»](#) της Τώνιας Μαρκετάκη (1984) [Από 0:44:54 έως 0:50:28]

[«Στέλλα Βιολάντη»](#), θεατρικό έργο σε σκηνοθεσία Πάνου Γλυκοφρύδη [Η ταινία από Το Θέατρο της Δευτέρας – από 1:02:55 έως 1:10:48].*Ιστοσελίδες*

Ιστοσελίδες

Πύλη για την ελληνική γλώσσα: [Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#)

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α' φάση: πριν από την ανάγνωση (2 διδακτικές ώρες)

1^ο διδακτικό δίωρο

Η εφαρμογή του σεναρίου άρχισε στις 16/10/2012 στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου. Οι μαθητές είχαν ήδη χωριστεί σε ομάδες στην αίθουσα διδασκαλίας. Ο χωρισμός των ομάδων είχε γίνει έτσι ώστε η κάθε ομάδα να έχει τουλάχιστον ένα μέλος που να κατέχει βασικές γνώσεις στη χρήση του Η/Υ, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις υλοποίησης του σεναρίου. Έτσι, οι μαθητές κάθισαν αμέσως σε έναν υπολογιστή ανά ομάδα και τον άνοιξαν.

Οι μαθητές είχαν ήδη εγγραφεί από τον εκπαιδευτικό στην ψηφιακή τάξη του σχολείου (<http://2lyk-kifis.att.sch.gr/eclass>) και είχαν πάρει όλοι «όνομα χρήστη» και

«κωδικό πρόσβασης» σε αυτήν. Έτσι, για να βεβαιωθούμε πως όλοι ήταν σε θέση να εισέλθουν στον χώρο της πλατφόρμας moodle από τον Η/Υ του σπιτιού τους, όλα τα μέλη της κάθε ομάδας έκαναν «είσοδο» και «έξοδο» από την ψηφιακή τάξη και συμφωνήσαμε κάθε φορά που θα χρησιμοποιούμε την ψηφιακή τάξη στο εργαστήριο πληροφορικής η ομάδα να εισέρχεται με τους κωδικούς του μέλους που θα χειρίζεται τον Η/Υ κατά τη διάρκεια του συγκεκριμένου μαθήματος.

Η πρώτη σημαντική διαπίστωση που έγινε ήταν πως οι μαθητές που ανήκαν σε πενταμελείς ομάδες μετά δυσκολίας έβλεπαν την οθόνη του Η/Υ της ομάδας. Επομένως, κατά την εφαρμογή του σεναρίου είναι καλύτερο οι ομάδες να αποτελούνται από τέσσερα (το πολύ) μέλη.

Κατά την πρώτη διδακτική ώρα οι μαθητές ενημερώθηκαν για το θέμα με το οποίο επρόκειτο να ασχοληθούμε τις επόμενες δώδεκα (12) διδακτικές ώρες, δηλαδή τη μορφή της μητέρας στη λογοτεχνία. Είχε ήδη προηγηθεί εκτενής ενημέρωση για το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών και τις διδακτικές ενότητες της Α΄ Λυκείου, οπότε το θέμα δεν προξένησε αντιδράσεις, αφού ήταν ένα από τα θέματα που είχαν (τεχνηέντως) αναφερθεί.

Αμέσως μοιράστηκαν τα φύλλα εργασίας και επισημάνθηκε με σαφήνεια στους μαθητές η ανάγκη συμμετοχής τους στις ομαδικές εργασίες, καθώς στην πορεία του σεναρίου θα αξιολογούσαν οι ίδιοι τον εαυτό τους και θα αξιολογούνταν για τις εργασίες τους τόσο από τον εκπαιδευτικό, όσο και από τους συμμαθητές τους.

Στη συνέχεια, έγινε ενημέρωση για την ύπαρξη διαδικτυακών ηλεκτρονικών λεξικών και τους ζητήθηκε να αναζητήσουν σε αυτά σημασίες της νέας ελληνικής γλώσσας για τις λέξεις «μάννα», «μανούλα», «μητέρα», «μαμά» και να κρατήσουν σημειώσεις σε ένα αρχείο επεξεργασίας κειμένου. Η ευχάριστη έκπληξη ήταν ότι η πλειοψηφία των μαθητών είχε μεγάλη εξοικείωση με τους Η/Υ και τα μέλη των ομάδων διεκδικούσαν «το ποντίκι του Η/Υ» και μέσω αυτού την άτυπη αρχηγία της ομάδας. Αναγκαστικά έγινε μια πρώτη παρέμβαση και διευκρινίστηκε πως θα ακολουθήσουν και άλλες επισκέψεις στο εργαστήριο και εργασίες με τη χρήση Η/Υ,

οπότε όλοι στην ομάδα θα μπορούσαν να αναλάβουν τον ρόλο του «ερευνητή» στο διαδίκτυο ή του «συντάκτη» στον επεξεργαστή κειμένου ή του «δημιουργού» μιας παρουσίασης. Αυτό που επισημάνθηκε ξανά ήταν πως οι εργασίες θα ήταν ομαδικές, οπότε όλοι έπρεπε να συνεισφέρουν στην ομάδα και όχι να λειτουργούν με εσωστρέφεια και να κρατούν τις γνώσεις για τον εαυτό τους. Σε αυτό το σημείο αναδείχθηκε κάτι αναμενόμενο, πως οι μαθητές, αν και είχαν εργαστεί ξανά στο παρελθόν σε ομάδες (σύμφωνα με δήλωσή τους), δεν είχαν μάθει να δουλεύουν ως ομάδες. Χρειάστηκε, λοιπόν, να γίνει μια πρώτη συζήτηση για τις ομάδες και τον τρόπο εργασίας σε αυτές.

Ζητήθηκε από τους μαθητές να αναζητήσουν (με τη βοήθεια μηχανών αναζήτησης) πληροφορίες, τραγούδια, ταινίες, κείμενα λογοτεχνικά ή μη που να αφορούν στη μητέρα. Στο σημείο αυτό, αναδείχθηκαν και τα πρώτα προβλήματα στον χωρισμό των ομάδων, καθώς κάποιοι «καλοί» μαθητές, που σκοπίμως τοποθετήθηκαν σε ομάδες με λιγότερο «καλούς», άρχισαν να δυσανασχετούν και να παραπονιούνται, αισθανόμενοι πως τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας τους θα λειτουργήσουν ως εμπόδια για την ολοκλήρωση των εργασιών. Αφορμή για το ξέσπασμα αυτό υπήρξε η έντονη –κάποιες φορές– διαφωνία για το τι είναι σημαντικό να καταγραφεί από τα αποτελέσματα που ανέκυψαν από τις πρώτες αναζητήσεις. Ακολούθησε, αναγκαστικά, δεύτερη συζήτηση για τον τρόπο εργασίας σε ομάδα και την ανάγκη να ενεργοποιηθούν όλοι οι μαθητές εντός αυτής και μετά τη διαβεβαίωση ότι σε επόμενη φάση οι ομάδες θα αλλάξουν, τα πνεύματα ηρέμησαν και επιστρέψαμε στην εργασία μας.

Το δυσάρεστο είναι ότι ο χρόνος που αφιερώθηκε στη διευθέτηση των διενέξεων και των αντιδράσεων ήταν αρκετός και το κουδούνι χτύπησε πριν οι μαθητές ολοκληρώσουν την αναζήτησή τους και έτσι δεν έγινε καμιά συζήτηση για τα ευρήματά τους. Για να μην επιστρέψουμε σε συζήτηση για τα όσα προηγήθηκαν, υπήρξε η οδηγία/συμβουλή να αποθηκευτούν τα όποια ευρήματα για να χρησιμοποιηθούν στη συνέχεια κατά την τρίτη φάση της εφαρμογής.

Η δεύτερη ώρα ξεκίνησε με προβολή αποσπασμάτων βίντεο με τον video projector:

- [Παπαδιαμάντης, Ελύτης, «Η Φόνισσα»](#) [από 10:39 έως 22:10]
- [Η τιμή της Αγάπης](#) της Τόνιας Μαρκετάκη [από 0:44:54 έως 0:50:28]
- [Στέλλα Βιολάντη](#), θεατρικό έργο [από 1:02:55 έως 1:10:48]

και η ανταπόκριση/συμμετοχή των μαθητών ήταν μεγάλη. Ειδικά *Η Φόνισσα* και *Η τιμή της αγάπης* δημιούργησαν αρκετά ερωτήματα σε πολλούς μαθητές. Τα ερωτήματα αφορούσαν από τη μια στη σκληρότητα της γυναίκας, που, αν και μάνα η ίδια, μπορούσε να σκοτώνει μικρά κορίτσια, και από την άλλη στον δυναμισμό της σίώρας Επιστήμης που έκανε μεγάλη εντύπωση. Άλλοι εκδήλωσαν την επιθυμία να δουν όλο το έργο. Η ανάρτηση των υπερσυνδέσμων στην ψηφιακή τάξη έδωσε τη δυνατότητα σε όσους μαθητές το επιθυμούσαν να δουν τις ταινίες στο σπίτι τους.

Για λόγους οικονομίας χρόνου προβλήθηκαν με τον video projector και διαβάστηκαν μόνο δυο κείμενα:

- *Αναφορά στον Γκρέκο (απόσπασμα)*, Ν. Καζαντζάκη
- «Το σπίτι μου» (*απόσπασμα από τα Ματωμένα Χώματα*), Δ. Σωτηρίου

και ακούστηκαν τα τραγούδια:

- «*Ένας ευαίσθητος ληστής*», Δήμητρα Γαλάνη
- «*Η καρδιά της μάνας*», Παντελής Θαλασσινός, Αρχοντούλα Σαββιδάκη, Μαριώ

Το απόσπασμα του Καζαντζάκη άρεσε στους μαθητές και τους φάνηκε πολύ «ρομαντική» η περιγραφή του. Από τα τραγούδια τα περισσότερα σχόλια έγιναν για την «καρδιά της μάνας», για το οποίο πολλοί μαθητές δήλωσαν πως είχαν ακούσει ξανά το παραμύθι αυτό με κάποιες μικρές διαφορές.

Στο τέλος της ώρας έγινε η πρόταση στους μαθητές να διαβάσουν τα υπόλοιπα κείμενα που δεν προλάβουμε να μελετήσουμε και να ακούσουν τα τραγούδια και την επόμενη φορά να συζητήσουμε για αυτά. Από τα σχόλια που έγιναν φάνηκε ότι η πρόταση έπεσε στο κενό.

Β' φάση: κατά την ανάγνωση (Επτά 7 διδακτικές ώρες)

2^ο διδακτικό δίωρο

Η εφαρμογή του σεναρίου συνεχίστηκε στις 23/10/2012 στη σχολική αίθουσα. Η ώρα άρχισε με τη διανομή των φωτοτυπιών με τα κείμενα που έπρεπε να μελετήσουν οι μαθητές κάθε ομάδας. Οι ομάδες έκλεισαν προς τα μέσα και άρχισαν να μελετούν τα κείμενα¹.

Οι περισσότερες απορίες διατυπώθηκαν για τα κείμενα του Παπαδιαμάντη. Έγιναν ερωτήσεις που αφορούσαν στη γλώσσα του κειμένου που δεν άρεσε ιδιαίτερα στους μαθητές. Κάποιες μαθήτριες άρχισαν πάλι να δυσανασχετούν για τον βαθμό συμμετοχής των αγοριών της ομάδας αλλά αυτή τη φορά δε δόθηκε καμιά έκταση στις διαμαρτυρίες και το θέμα έληξε εκεί.

Η εργασία σε ομάδες ήταν απροσδόκητα ήσυχη. Το συγκεκριμένο τμήμα είναι το «ζωηρό» τμήμα της Α' Λυκείου του σχολείου και περιλαμβάνει πέντε μαθητές που κατά δήλωσή τους την επόμενη χρονιά θα φοιτήσουν σε ΕΠΑ.Λ., οπότε είναι σε γενικές γραμμές αδιάφοροι. Προφανώς, έπαιξε καταλυτικό ρόλο η έμφαση που δόθηκε για μια ακόμη φορά στην αξιολόγηση των εργασιών και τον ρόλο που θα παίξουν στον βαθμό τετραμήνου για το μάθημα των ΚΝΛ.

3^ο διδακτικό δίωρο

Η επόμενη συνάντηση με τους μαθητές ήταν στις 30/10/2012 στο εργαστήριο πληροφορικής. Η πρώτη ώρα ζητήθηκε από τρεις ομάδες για την ολοκλήρωση της μελέτης των κειμένων τους, καθώς δεν είχαν προλάβει να καταγράψουν όλες τις σημειώσεις τους πάνω σε αυτά.

Στην ερώτηση αν ξεκίνησαν να μελετούν τα κείμενα που είχαν για το σπίτι η απάντηση κάποιων επιμελών μαθητών ήταν πως κατά την προσπάθεια εισόδου τους στην ψηφιακή τάξη υπήρχε η ένδειξη "Proxy Error", οπότε δεν μπόρεσαν να βρουν

¹ Βλ. φωτογραφίες στον Φάκελο Τεκμηρίων στο αρχείο koukis_morfi_tis_miteras.doc.

τα κείμενα στο διαδίκτυο. Αυτό είναι ένα από τα προβληματάκια που παρουσιάζει το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο, οπότε δόθηκαν οι υπερσύνδεσμοι στους μαθητές, για να μπορούν να βρίσκουν απευθείας τα κείμενα χωρίς τη μεσολάβηση της ψηφιακής τάξης.

Αναφορικά με την υλοποίηση της εργασίας όλες οι ομάδες πλην μιας επέλεξαν τη δημιουργία παρουσίασης με PowerPoint. Η ομάδα που διαφοροποιήθηκε επέλεξε τη σύνταξη ενός κειμένου σε Word. Ιδιαίτερη εντύπωση έκανε η μεγάλη εξοικείωση που είχαν πολλοί από τους μαθητές με το PowerPoint. Η άνεσή τους στην τοποθέτηση εικόνων και διαγραμμάτων, στην αλλαγή σχεδίασης και στον τρόπο εναλλαγής διαφανειών είναι ορατή στα τεκμήρια εφαρμογής. Για τη δημιουργία των παρουσιάσεων/κειμένων έγινε η πρόταση να κινηθούν στους εξής άξονες: -τίτλοι κειμένων, -υπόθεση κειμένων, -ήρωες (άντρες-γυναίκες), -αφήγηση.

Ολόκληρη η δεύτερη ώρα αφιερώθηκε στην ολοκλήρωση των εργασιών των ομάδων. Το κλίμα ήταν καλό και για πρώτη φορά δεν υπήρξαν παράπονα για μέλη των ομάδων με μειωμένη συνεισφορά, καθώς και αυτά τα μέλη βοήθησαν με την εξοικείωσή τους με το PowerPoint να επιτευχθεί το επιθυμητό για την ομάδα αποτέλεσμα.

4^ο διδακτικό δίωρο

Στις 6/11/2012 στο εργαστήριο πληροφορικής έγιναν οι παρουσιάσεις των εργασιών των ομάδων². Στην αρχή δόθηκαν οι άξονες με βάση τους οποίους οι μαθητές κάθε ομάδας θα αξιολογούσαν τις εργασίες των άλλων ομάδων. Η κάθε εργασία θα αξιολογούνταν ως προς το περιεχόμενό της, την έκφραση και τον τρόπο με τον οποίο έγινε η παρουσίαση. Οι μαθητές νόμισαν αρχικά πως η ετεροαξιολόγηση ήταν ασταίε του εκπαιδευτικού και δεν πίστεψαν πως θα την κάνουν πραγματικά. Βέβαια, όταν τους ζητήθηκε να καταγράψουν σε φύλλο την αξιολόγησή τους για την εργασία κάθε

² Βλ. όλες τις εργασίες των ομάδων ό.π. στο αρχείο [koukis_morfi_tis_miteras.doc](#).

ομάδας και να τεκμηριώσουν την άποψή τους, άλλαξαν γνώμη και άρχισαν να ρωτούν λεπτομέρειες.

Οι μαθητές της ομάδας που παρουσίασε πρώτη την εργασία της ήταν διστακτικοί, γεγονός που ανέδειξε την απειρία των μαθητών σε παρουσιάσεις μπροστά σε κοινό και μάλιστα «υποψήφια αξιολογητών». Οι μαθητές των ομάδων που παρουσίασαν στη συνέχεια τις εργασίες τους είχαν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση, καθώς είχαν ήδη δει τη διαδικασία και αφέθηκαν ελεύθεροι να εκφραστούν. Μια ομάδα (η 4^η) χρησιμοποίησε και μουσική υπόκρουση κατά την παρουσίασή της (απόσπασμα από τη Λίμνη των κύκνων του Τσαϊκόφσκι), κάτι που άρεσε πολύ στους υπόλοιπους, οι οποίοι παραπονέθηκαν πως δεν ήξεραν ότι μπορούσαν να έχουν μια τέτοια επιλογή.

Τελικά, πρόλαβαν να παρουσιάσουν τις εργασίες τους οι τέσσερις από τις πέντε ομάδες, καθώς αρκετός χρόνος χρειάστηκε στην τεκμηρίωση της [αξιολόγησης των εργασιών των ομάδων](#) από τους μαθητές των υπολοίπων ομάδων. Ήταν μια πρωτόγνωρη διαδικασία και λογικό ήταν να απαιτηθεί χρόνος μέχρι να εξοικειωθούν οι μαθητές με τον νέο τους ρόλο και να ανταποκριθούν σε αυτόν με αντικειμενικότητα και όχι με μεροληψία, λόγω των ήδη διαμορφωμένων σχέσεων και συμπαθειών μέσα στην τάξη.

5^ο διδακτικό δίωρο

Η επόμενη συνάντηση με τους μαθητές ήταν στις 13/11/2012 στο εργαστήριο πληροφορικής. Έγινε η παρουσίαση και αξιολόγηση της εργασίας και της τελευταίας ομάδας και ζητήθηκε από τους μαθητές να παρουσιάσουν την πρόοδο των εργασιών τους για τη μελέτη των ολόκληρων έργων, εργασία που εντασσόταν επίσης στη δεύτερη φάση του σεναρίου. Η πραγματικότητα ήλθε να διαψεύσει τις όποιες αισιόδοξες προβλέψεις. Μόνο τέσσερις μαθήτριες (μέλη δύο ομάδων) είχαν κάνει την εργασία σε ατομικό επίπεδο.

Επειδή μόνο η μια ώρα από το δίωρο αυτό αφορούσε στη Β΄ Φάση του σεναρίου, δόθηκε χρόνος να ξεκινήσει η μελέτη των έργων στο εργαστήριο και να συντονίσουν οι ομάδες τη δράση τους, ώστε μέχρι την επόμενη συνάντηση να έχει ολοκληρωθεί και αυτή η εργασία. Το μειονέκτημα αυτής της επιλογής ήταν ότι οι μαθητές της κάθε ομάδας επικέντρωσαν την προσοχή τους μόνο στα κεφάλαια των κειμένων που αφορούσαν την εργασία τους και δεν έδωσαν καμιά σημασία στη συνολική εικόνα του λογοτεχνικού έργου. Μάλιστα, διατυπώθηκε και η άποψη ότι μετά την άθροιση των περιλήψεων θα αποκτούσαν μια συνολική εικόνα του έργου αντί να το διαβάσουν οι ίδιοι ολόκληρο.

Για να μη χαθεί και άλλος χρόνος υπήρξε η επιλογή να οριστεί στην ψηφιακή τάξη ένας χώρος (εντός του χώρου της κάθε ομάδας) για την ανάρτηση της εργασίας της κάθε ομάδας, κάτι που υλοποιήθηκε αμέσως. Έγινε μια επίδειξη στους μαθητές (με τη χρήση του video projector) για τον τρόπο με τον οποίο θα αναρτούσαν τις εργασίες της ομάδας τους στην ψηφιακή τάξη και έγινε σαφές ότι η καταληκτική ημερομηνία ανάρτησης των εργασιών για να βαθμολογηθούν από το διδάσκοντα ήταν η 20^η Νοεμβρίου, ημέρα της επόμενης συνάντησης.

Η δεύτερη ώρα της συνάντησης αυτής εντάσσεται στη Γ΄ Φάση και όσα την αφορούν περιγράφονται στην επόμενη ενότητα.

Γ΄ φάση: μετά την ανάγνωση (3 διδακτικές ώρες)

5^ο διδακτικό δίωρο (2^η ώρα)

Κατά τη δεύτερη ώρα της συνάντησης στις 13/11/2012 στο εργαστήριο πληροφορικής, οι μαθητές των ομάδων άρχισαν την επεξεργασία της εργασίας της τρίτης φάσης. Οι μαθητές τριών ομάδων είχαν αποθηκευτικά μέσα (USB Sticks), στα οποία είχαν συγκεντρώσει όλα τα αρχεία που είχαν δημιουργήσει ή αναζητήσει κατά τη διάρκεια των προηγούμενων μαθημάτων. Ακόμη, κάποιες μαθήτριες (των ίδιων ομάδων) είχαν φέρει σημειώσεις γραμμένες από το σπίτι. Έτσι, οι ομάδες αυτές ξεκίνησαν αμέσως τη σύνθεση της εργασίας, ενώ οι άλλες δύο άρχισαν να αναζητούν

από την αρχή ερμηνείες στα ηλεκτρονικά λεξικά και πληροφορίες σε άλλες σελίδες του διαδικτύου.

Η ώρα τελείωσε με την υπενθύμιση ότι η καταληκτική ημερομηνία ανάρτησης των εργασιών περίληψης (Β΄ φάση) ήταν η 20^η Νοεμβρίου, ημέρα της επόμενης συνάντησης.

6^ο διδακτικό δίωρο

Κατά την τελευταία συνάντηση στις 20/11/2012 στο εργαστήριο πληροφορικής, αρχικά, έγινε έλεγχος των εργασιών περίληψης που είχαν αναρτηθεί στην ψηφιακή τάξη. Εκτός από τις δύο ομάδες (τις ίδιες που είχαν παρουσιάσει ασυνέπεια και σε προηγούμενες συναντήσεις) οι υπόλοιπες ήταν συνεπείς. Εν τέλει, η μία εκ των δύο ομάδων είχε φέρει τις εργασίες σε USB Stick, καθώς δεν είχαν καταφέρει οι μαθητές να τις αναρτήσουν στην ψηφιακή τάξη. Αυτό έγινε άμεσα στο εργαστήριο. Αντιθέτως, η άλλη ομάδα δεν είχε καμιά δικαιολογία, παρά μόνο ότι ο «καλός» μαθητής της ομάδας απουσίαζε και οι υπόλοιποι δεν είχαν ιδέα τι ακριβώς είχε κάνει με τις εργασίες. Για μια ακόμη φορά αποκαλύφθηκε ότι οι ομάδες δε λειτουργούν πάντα ομαδικά.

Στη συνέχεια, οι ομάδες εργάστηκαν χωρίς πολλή φασαρία και αναστάτωση και χωρίς πολλές ερωτήσεις για την εργασία. Κάποιοι μαθητές παρέμειναν μακριά από τον Η/Υ της ομάδας τους και δεν έδειξαν καμιά διάθεση συμμετοχής. Όπως και σε άλλες παρόμοιες περιπτώσεις, κάποια μέλη των ομάδων επωμίστηκαν την ολοκλήρωση των εργασιών και κάποια περιορίστηκαν στον ρόλο του θεατή.

Κατά τη διάρκεια της δεύτερης ώρας, το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο (ΠΣΔ) μας “άφησε” χωρίς ψηφιακή τάξη, με αποτέλεσμα οι μαθητές να μην μπορούν να συνδεθούν και να αναρτήσουν τις εργασίες των ομάδων. Η λύση που δόθηκε για μια ακόμη φορά ήταν να δημιουργηθεί στην ψηφιακή τάξη ένας χώρος (εντός του χώρου της κάθε ομάδας) για την ανάρτηση της εργασίας της Γ΄ φάσης. Αυτό βέβαια δεν μπορούσε να γίνει άμεσα λόγω ανυπαρξίας ΠΣΔ. Επίσης, κάποιες ομάδες

παραπονήθηκαν ότι δεν προλάβαιναν να ολοκληρώσουν τις εργασίες τους και χρειάζονταν λίγο χρόνο ακόμη. Για αυτούς τους λόγους συμφωνήσαμε οι εργασίες των ομάδων να έχουν αναρτηθεί στην ψηφιακή τάξη μέχρι την Κυριακή 25/11/2012³.

Αξιολόγηση

Για την αξιολόγηση των μαθητών χρησιμοποιήθηκαν τα εξής είδη αξιολόγησης:

- α) αυτοαξιολόγηση, δηλαδή η κάθε ομάδα αξιολόγησε το συνολικό της έργο (βαθμός ομάδας) και το έργο των μελών της (ατομικός βαθμός). Τα κριτήρια αξιολόγησης της προσφοράς του κάθε μέλους ήταν: (1) ο βαθμός εμπλοκής του στην ομάδα και το συνεργατικό πνεύμα που επέδειξε, (2) ο βαθμός στον οποίο ενσάρκωσε τον ρόλο που του δόθηκε από την ομάδα και (3) το ποσοστό συνεισφοράς του στο τελικό αποτέλεσμα,
- β) αξιολόγηση ομάδων, δηλαδή η κάθε ομάδα αξιολόγησε το έργο των άλλων ομάδων (βαθμός ομάδας) τεκμηριώνοντας τον βαθμό της,
- γ) διαμορφωτική αξιολόγηση, δηλαδή ο εκπαιδευτικός αξιολόγησε κάθε ομάδα με ένα συνολικό βαθμό με βάση: (1) τον τρόπο με τον οποίο εργάστηκε, (2) τον βαθμό συνεργασίας των μελών και (3) το παραχθέν κείμενο που αναρτήθηκε στον χώρο του μαθήματος στην ψηφιακή τάξη του σχολείου.

³ Βλ. τη μορφή των εργασιών των ομάδων μέχρι τη στιγμή της επίσημης λήξης της εφαρμογής του σεναρίου στο αρχείο `koukis_morfi_tis_miteras.doc`.

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο Εργασίας 1ης Ομάδας

Διδακτική Ενότητα: Τα φύλα στη λογοτεχνία

Θέμα προς διερεύνηση: Η μορφή της μητέρας στη λογοτεχνία

>>> *Α' φάση: πριν από την ανάγνωση (Δύο [2] διδακτικές ώρες)* <<<

→ Αφού επισκεφθείτε τα Ηλεκτρονικά Λεξικά της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα ([εδώ](#)) να αναζητήσετε σημασίες της νέας ελληνικής γλώσσας για τις λέξεις «μάννα», «μανούλα», «μητέρα», «μαμά» και να κρατήσετε σημειώσεις σε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου.

→ Αφού επισκεφθείτε κάποια Μηχανή Αναζήτησης (Google, Yahoo, κ.α.) να βρείτε πληροφορίες, τραγούδια, ταινίες, κείμενα λογοτεχνικά ή μη που να αφορούν στη μητέρα.

>>> *Β' φάση: κατά την ανάγνωση (Επτά [7] διδακτικές ώρες)* <<<

→ Αφού μελετήσετε τα παρακάτω λογοτεχνικά κείμενα, να συνθέσετε μια παρουσίαση (σε πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου, PowerPoint, Windows Movie Maker), για να ενημερώσετε τις υπόλοιπες ομάδες για την υπόθεση των έργων που διαβάσατε και για τον τρόπο με τον οποίο ο κάθε συγγραφέας/ποιητής προσεγγίζει τη μορφή της μητέρας στο συγκεκριμένο έργο του. Να δοθεί έμφαση στους αφηγηματικούς τρόπους, τον ρόλο του αφηγητή και τα είδη εστίασης.

- *Η Φόνισσα* (αποσπάσματα), Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη (1903) [Β' Τεύχος Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Λυκείου, Το κείμενο [εδώ](#)]
- «Πατέρα στο σπίτι», Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη (1894) [Β' Τεύχος Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Λυκείου, Το κείμενο [εδώ](#)]

→ Όλοι οι μαθητές θα διαβάσουν στο σπίτι τους και ολόκληρα τα λογοτεχνικά έργα [Η Τιμή και το Χρήμα](#) του Κωνσταντίνου Θεοτόκη και [Η μάνα](#) της Περγί Μπακ. Τα κείμενα βρίσκονται αναρτημένα στο διαδίκτυο (κλικ πάνω στον τίτλο).

→ Μετά την ανάγνωση η 1^η ομάδα θα κάνει την περίληψη των κεφαλαίων 1-3 του έργου *Η Τιμή και το Χρήμα* και των κεφαλαίων 1-2 του έργου *Η μάνα*.

>>> Γ' φάση: μετά την ανάγνωση (Τρεις [3] διδακτικές ώρες) <<<

→ Με βάση τις σημειώσεις που έχετε συγκεντρώσει κατά τη διάρκεια της διερεύνησης του συγκεκριμένου θέματος, να συνθέσετε ως ομάδα ένα κείμενο (600-1000 λέξεων) για τη μορφή της μητέρας στη λογοτεχνία. Το τελικό κείμενο της ομάδας θα αναρτηθεί στον χώρο της ομάδας στην ψηφιακή τάξη του σχολείου.

Φύλλο Εργασίας 2ης Ομάδας

Διδακτική Ενότητα: Τα φύλα στη λογοτεχνία

Θέμα προς διερεύνηση: Η μορφή της μητέρας στη λογοτεχνία

>>> Α' φάση: πριν από την ανάγνωση (Δύο [2] διδακτικές ώρες) <<<

→ Αφού επισκεφθείτε τα Ηλεκτρονικά Λεξικά της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα ([εδώ](#)) να αναζητήσετε σημασίες της νέας ελληνικής γλώσσας για τις λέξεις «μάννα», «μανούλα», «μητέρα», «μαμά» και να κρατήσετε σημειώσεις σε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου.

→ Αφού επισκεφθείτε κάποια Μηχανή Αναζήτησης (Google, Yahoo, κ.α.) να βρείτε πληροφορίες, τραγούδια, ταινίες, κείμενα λογοτεχνικά ή μη που να αφορούν στη μητέρα.

>>> Β' φάση: κατά την ανάγνωση (Επτά [7] διδακτικές ώρες) <<<

→ Αφού μελετήσετε τα παρακάτω λογοτεχνικά κείμενα, να συνθέσετε μια παρουσίαση (σε πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου, PowerPoint, Windows Movie Maker), για να ενημερώσετε τις υπόλοιπες ομάδες για την υπόθεση των έργων που διαβάσατε και για τον τρόπο με τον οποίο ο κάθε συγγραφέας/ποιητής προσεγγίζει τη μορφή της μητέρας στο συγκεκριμένο έργο του. Να δοθεί έμφαση στους αφηγηματικούς τρόπους, το ρόλο του αφηγητή και τα είδη εστίασης.

- *Στέλλα Βιολάντη*, Γρηγορίου Ξενοπούλου (1909) Β' Τεύχος Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Λυκείου, Το κείμενο [εδώ](#)
- *Η Τιμή και το Χρήμα*, Κωνσταντίνου Θεοτόκη (1914) [Β' Τεύχος Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Λυκείου, Το κείμενο [εδώ](#)

→ Όλοι οι μαθητές θα διαβάσουν στο σπίτι τους και ολόκληρα τα λογοτεχνικά έργα [Η Τιμή και το Χρήμα](#) του Κωνσταντίνου Θεοτόκη και [Η μάνα](#) της Περγί Μπακ. Τα κείμενα βρίσκονται αναρτημένα στο διαδίκτυο (κλικ πάνω στον τίτλο).

→ Μετά την ανάγνωση η 2^η ομάδα θα κάνει την περίληψη των κεφαλαίων 4-6 του έργου *Η Τιμή και το χρήμα* και των κεφαλαίων 3-4 του έργου *Η μάνα*.

>>> Γ' φάση: μετά την ανάγνωση (Τρεις [3] διδακτικές ώρες) <<<

→ Με βάση τις σημειώσεις που έχετε συγκεντρώσει κατά τη διάρκεια της διερεύνησης του συγκεκριμένου θέματος, να συνθέσετε ως ομάδα ένα κείμενο (600-1000 λέξεων) για τη μορφή της μητέρας στη λογοτεχνία. Το τελικό κείμενο της ομάδας θα αναρτηθεί στον χώρο της ομάδας στην ψηφιακή τάξη του σχολείου.

Φύλλο Εργασίας 3ης Ομάδας

Διδακτική Ενότητα: Τα φύλα στη λογοτεχνία

Θέμα προς διερεύνηση: Η μορφή της μητέρας στη λογοτεχνία

>>> Α΄ φάση: πριν από την ανάγνωση (Δύο [2] διδακτικές ώρες) <<<

→ Αφού επισκεφθείτε τα Ηλεκτρονικά Λεξικά της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα ([εδώ](#)) να αναζητήσετε σημασίες της νέας ελληνικής γλώσσας για τις λέξεις «μάννα», «μανούλα», «μητέρα», «μαμά» και να κρατήσετε σημειώσεις σε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου.

→ Αφού επισκεφθείτε κάποια Μηχανή Αναζήτησης (Google, Yahoo, κ.α.) να βρείτε πληροφορίες, τραγούδια, ταινίες, κείμενα λογοτεχνικά ή μη που να αφορούν τη μητέρα.

>>> Β΄ φάση: κατά την ανάγνωση (Επτά [7] διδακτικές ώρες) <<<

→ Αφού μελετήσετε τα παρακάτω λογοτεχνικά κείμενα, να συνθέσετε μια παρουσίαση (σε πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου, PowerPoint, Windows Movie Maker), για να ενημερώσετε τις υπόλοιπες ομάδες για την υπόθεση των έργων που διαβάσατε και για τον τρόπο με τον οποίο ο κάθε συγγραφέας/ποιητής προσεγγίζει τη μορφή της μητέρας στο συγκεκριμένο έργο του. Να δοθεί έμφαση στους αφηγηματικούς τρόπους, το ρόλο του αφηγητή και τα είδη εστίασης.

- *Τα ψάθινα καπέλα* (απόσπασμα), Μαργαρίτας Λυμπεράκη (1946) [Γ΄ Τεύχος Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Λυκείου, Το κείμενο [εδώ](#)]
- «Εγκώμιο» (απόσπασμα), Βικτωρίας Θεοδώρου (1957) [Γ΄ Τεύχος Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Λυκείου, Το ποίημα [εδώ](#)]

→ Όλοι οι μαθητές θα διαβάσουν στο σπίτι τους και ολόκληρα τα λογοτεχνικά έργα [Η Τιμή και το Χρήμα](#) του Κωνσταντίνου Θεοτόκη και [Η μάνα](#) της Περλ Μπακ. Τα κείμενα βρίσκονται αναρτημένα στο διαδίκτυο ([κλικ πάνω στον τίτλο](#)).

→ Μετά την ανάγνωση η 3^η ομάδα θα κάνει την περίληψη των κεφαλαίων 7-9 του έργου *Η Τιμή και το χρήμα* και των κεφαλαίων 5-8 του έργου *Η μάνα*.

>>> Γ' φάση: μετά την ανάγνωση (Τρεις [3] διδακτικές ώρες) <<<

→ Με βάση τις σημειώσεις που έχετε συγκεντρώσει κατά τη διάρκεια της διερεύνησης του συγκεκριμένου θέματος, να συνθέσετε ως ομάδα ένα κείμενο (600-1000 λέξεων) για τη μορφή της μητέρας στη λογοτεχνία. Το τελικό κείμενο της ομάδας θα αναρτηθεί στον χώρο της ομάδας στην ψηφιακή τάξη του σχολείου.

Φύλλο Εργασίας 4ης Ομάδας

Διδακτική Ενότητα: Τα φύλα στη λογοτεχνία

Θέμα προς διερεύνηση: Η μορφή της μητέρας στη λογοτεχνία

>>> Α' φάση: πριν από την ανάγνωση (Δύο [2] διδακτικές ώρες) <<<

→ Αφού επισκεφθείτε τα Ηλεκτρονικά Λεξικά της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα ([εδώ](#)) να αναζητήσετε σημασίες της νέας ελληνικής γλώσσας για τις λέξεις «μάννα», «μανούλα», «μητέρα», «μαμά» και να κρατήσετε σημειώσεις σε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου.

→ Αφού επισκεφθείτε κάποια Μηχανή Αναζήτησης (Google, Yahoo, κ.α.) να βρείτε πληροφορίες, τραγούδια, ταινίες, κείμενα λογοτεχνικά ή μη που να αφορούν τη μητέρα.

>>> Β' φάση: κατά την ανάγνωση (Επτά [7] διδακτικές ώρες) <<<

→ Αφού μελετήσετε τα παρακάτω λογοτεχνικά κείμενα, να συνθέσετε μια παρουσίαση (σε πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου, PowerPoint, Windows Movie Maker), για να ενημερώσετε τις υπόλοιπες ομάδες για την υπόθεση των έργων που διαβάσατε και για τον τρόπο με τον οποίο ο κάθε συγγραφέας/ποιητής προσεγγίζει τη μορφή της μητέρας στο συγκεκριμένο έργο του. Να δοθεί έμφαση στους αφηγηματικούς τρόπους, το ρόλο του αφηγητή και τα είδη εστίασης.

- «Μην απορείς, μητέρα», Ανέστη Ευαγγέλου (1960) Γ' Τεύχος Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Λυκείου, Το ποίημα [εδώ](#)]
- *Τα ρέστα*, Κώστα Ταχτσή (1972) [Γ' Τεύχος Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Λυκείου, Το κείμενο [εδώ](#)]

→ Όλοι οι μαθητές θα διαβάσουν στο σπίτι τους και ολόκληρα τα λογοτεχνικά έργα [Η Τιμή και το Χρήμα](#) του Κωνσταντίνου Θεοτόκη και [Η μάνα](#) της Περγί Μπακ. Τα κείμενα βρίσκονται αναρτημένα στο διαδίκτυο ([κλικ πάνω στον τίτλο](#)).

→ Μετά την ανάγνωση η 4^η ομάδα θα κάνει την περίληψη των κεφαλαίων 10-11 του έργου *Η Τιμή και το χρήμα* και των κεφαλαίων 9-13 του έργου *Η μάνα*.

>>> Γ' φάση: μετά την ανάγνωση (Τρεις [3] διδακτικές ώρες) <<<

→ Με βάση τις σημειώσεις που έχετε συγκεντρώσει κατά τη διάρκεια της διερεύνησης του συγκεκριμένου θέματος, να συνθέσετε ως ομάδα ένα κείμενο (600-1000 λέξεων) για τη μορφή της μητέρας στη λογοτεχνία. Το τελικό κείμενο της ομάδας θα αναρτηθεί στον χώρο της ομάδας στην ψηφιακή τάξη του σχολείου.

Φύλλο Εργασίας 5ης Ομάδας

Διδακτική Ενότητα: Τα φύλα στη λογοτεχνία

Θέμα προς διερεύνηση: Η μορφή της μητέρας στη λογοτεχνία

>>> Α' φάση: πριν από την ανάγνωση (Δύο [2] διδακτικές ώρες) <<<

→ Αφού επισκεφθείτε τα Ηλεκτρονικά Λεξικά της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα ([εδώ](#)) να αναζητήσετε σημασίες της νέας ελληνικής γλώσσας για τις λέξεις «μάννα», «μανούλα», «μητέρα», «μαμά» και να κρατήσετε σημειώσεις σε ένα αρχείο επεξεργαστή κειμένου.

→ Αφού επισκεφθείτε κάποια Μηχανή Αναζήτησης (Google, Yahoo, κ.α.) να βρείτε πληροφορίες, τραγούδια, ταινίες, κείμενα λογοτεχνικά ή μη που να αφορούν τη μητέρα.

>>> Β' φάση: κατά την ανάγνωση (Επτά [7] διδακτικές ώρες) <<<

→ Αφού μελετήσετε τα παρακάτω λογοτεχνικά κείμενα, να συνθέσετε μια παρουσίαση (σε πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου, PowerPoint, Windows Movie Maker), για να ενημερώσετε τις υπόλοιπες ομάδες για την υπόθεση των έργων που διαβάσατε και για τον τρόπο με τον οποίο ο κάθε συγγραφέας/ποιητής προσεγγίζει τη μορφή της μητέρας στο συγκεκριμένο έργο του. Να δοθεί έμφαση στους αφηγηματικούς τρόπους, το ρόλο του αφηγητή και τα είδη εστίασης.

- «Της μάννας μου», Άγγελου Σικελιανού (1909) [Α' Τεύχος Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γυμνασίου, Το κείμενο [εδώ](#)]
- *Η μάννα*, Περλ Μπακ (Αρχές 20^{ου} αιώνα) [Β' Τεύχος Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γυμνασίου, Το κείμενο [εδώ](#)]

→ Όλοι οι μαθητές θα διαβάσουν στο σπίτι τους και ολόκληρα τα λογοτεχνικά έργα [Η Τιμή και το Χρήμα](#) του Κωνσταντίνου Θεοτόκη και [Η μάνα](#) της Περγκ Μπακ. Τα κείμενα βρίσκονται αναρτημένα στο διαδίκτυο (κλικ πάνω στον τίτλο).

→ Μετά την ανάγνωση η 5^η ομάδα θα κάνει την περίληψη των κεφαλαίων 12-13 του έργου *Η Τιμή και το χρήμα* και των κεφαλαίων 14-18 του έργου *Η μάνα*.

>>> Γ' φάση: μετά την ανάγνωση (Τρεις [3] διδακτικές ώρες) <<<

→ Με βάση τις σημειώσεις που έχετε συγκεντρώσει κατά τη διάρκεια της διερεύνησης του συγκεκριμένου θέματος, να συνθέσετε ως ομάδα ένα κείμενο (600-1000 λέξεων) για τη μορφή της μητέρας στη λογοτεχνία. Το τελικό κείμενο της ομάδας θα αναρτηθεί στον χώρο της ομάδας στην ψηφιακή τάξη του σχολείου.

Η. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

—

Θ. ΚΡΙΤΙΚΗ

Κατά την εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου δεν υπήρξαν δυσκολίες, καθώς είχε εξασφαλιστεί η εργασία των μαθητών στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου κατά την κρίση του διδάσκοντος.

Ωστόσο, η πίεση χρόνου ήταν αισθητή σε όλη τη διάρκεια της εφαρμογής. Ο διδάσκων έπρεπε να περιορίζει τη διάθεση των μαθητών για ανοικτή συζήτηση με αφορμή τα κείμενα και να έχει διαρκώς στο μυαλό του το επόμενο βήμα του σεναρίου, ώστε να τηρηθεί το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής του.

Πιθανώς, η αφαίρεση κάποιων κειμένων και η παροχή περισσότερου χρόνου στους μαθητές, για την ολοκλήρωση των εργασιών τους, να λειτουργούσαν υπέρ του σεναρίου και να το απολάμβαναν περισσότερο όλοι οι εμπλεκόμενοι.

Ι. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αποστολίδου, Β. 2012. Η λογοτεχνία στα νέα περιβάλλοντα των ΤΠΕ: Κυβερνολογοτεχνία και e-books, ψηφιακές κοινότητες αναγνωστών, δημιουργική γραφή και αφήγηση στον ψηφιακό κόσμο. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.2_apostolidou.pdf [27/9/2012].

ΦΕΚ Β 1562/27-6-2011, Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Λογοτεχνίας Α΄ Λυκείου, σ. 21068-21082.

http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/document/file.php/DSGL-A111/%CE%94%CE%95%CE%A0%CE%A0%CE%A3-%CE%91%CE%A0%CE%A3/programma_spoudon_ne_logot_new.pdf

Κελεπούρη, Μ. & Ε. Χοντολίδου. 2012. Μελέτη για τα εκπαιδευτικά σενάρια στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.3_melete_senarion_logotekhnia_2.pdf [27/9/2012].